

Úvodní slovo

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, dovoluji Vám představit další, v pořadí již čtvrté číslo našeho newsletteru Globalizace a rozvojová politika – GaRP. Letošní podzim přinesl asi nejvážnější finanční krizi za posledních sedmdesát let. Burzy po celém světě zaznamenaly historické propady a některé země se díky krizi dostaly až na pokraj státního bankrotu. Podle analýzy televize CNBC výdaje na překonání finanční krize již přišly Spojené státy celkem na více než 4,2 bilionu USD, což je více, než kolik

mají nejmenší podíl. Řada rozvojových zemí, zejména těch nejchudších (tzv. LDCs), je existenčně závislá na zahraničních investicích a objemu rozvojové spolupráce. Náš článek se zaměřuje na to, jakým způsobem může finanční krize ovlivňovat situaci chudých komunit a jaká rizika rozvojevému světu hrozí.

Také *Komentář* se zabývá světovou krizí, avšak krizí potravinovou. Již v roce 1975 zástupci vyspělých států deklarovali, že do deseti let vyřeší problém hladu. O více než třicet let později tyto státy přijímají stejné závazky a slibují, že

Obsah

Úvodní slovo..... 1

Zaostřeno..... 2

Finanční krize ohrožuje i chudé země

Komentář..... 5

Potravinová krize: EU přispěje miliardou eur

České předsednictví..... 6

Zapojení Českého fóra pro rozvojovou spolupráci - FoRS do českého předsednictví v Radě EU

Nakonec..... 8

Proč je důležité, abychom splnili své závazky?

foto Aurele Destrée

vynaložily na celou druhou světovou válku (v přepočtu na současnou měnu). I vlády evropských zemí již odsouhlasily rozpočty na záchranné balíčky pro banky v řádech biliónů eur a předpověď MMF na příští rok odhaduje, že řadu velkých ekonomik čeká recese.

Při rozboru dopadů finanční krize se však většina médií zatím soustřeďuje především na problémy v bohatých zemích. V rubrice *Zaostřeno* se můžete dozvědět, jak se krize dotkne rozvojových států, které na jejím vzniku

do roku 2015 sníží globální chudobu o polovinu. Zakopaný pes však není v nedostatku řešení, ale ve slabé politické vůli tento problém vůbec řešit.

Předsednictví v Radě EU není významnou událostí pouze pro jednotlivé vlády předsedajících zemí, ale také důležitou příležitostí pro nevládní organizace, jak více proniknout do důležitých rozhodovacích procesů na národní, ale i evropské úrovni. V rubrice *České předsednictví* Zuzana Sládková z Českého fóra pro rozvojovou spolupráci

(FoRS) popisuje plány této rozvojové platformy na první polovinu roku 2009.

Dne 12. listopadu představil FoRS v Poslanecké sněmovně svoji *Studii o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky za rok 2007*. Rubrika *Nakonec* je zaměřena na plnění závazků ČR v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS). Cílem ČR jako nového členského státu EU je postupně navyšovat objem finančních prostředků na ZRS na 0,17 % HND do roku 2010, resp. na 0,33 % HND do roku 2015. Podle střednědobých plánů schválených vládou však tento podíl namísto zvyšování bude klesat.

Za tým autorů Vám přeji příjemné čtení.

autor
Petr Patočka

Finanční krize ohrožuje i chudé země

Finanční krize se v uplynulých měsících rychlostí tsunami přelila ze Spojených států přes Atlantik i Tichý oceán a způsobila velké komplikace ve většině vyspělých zemí. Některé burzy zaznamenaly historické propady (v Moskvě muselo být obchodování dokonce na dva dny zastaveno), ceny akcií v průměru poklesly o 40%. Investiční banky zkolabovaly. Americká vláda i Evropská unie přispěchaly s garancemi, které se blíží 3 bilionům USD. Většina centrálních bank reagovala (včetně České národní banky) podstatným snížením úrokových sazeb. Zdá se, že finanční krize se týká především bohatých zemí, které žily v minulých letech nad poměry, přesněji řečeno na dluh.

Jak se však současná krize dotkne rozvojových zemí? Většina se neúčastnila hry v globálním finančním kasinu. Mnoho z nich v posledních letech vykazovalo vysoký ekonomický růst. Příznivci liberálních obchodních politik ukazovali Čínu a Indii jako důkaz, že globalizace funguje a pomáhá snižovat počty extrémně chudých obyvatel. Jak dlouho však může tento růst pokračovat, pokud dojde k výraznému zpomalení ekonomiky a tím i k poklesu kupní síly ve vyspělých zemích, na němž je ekonomický úspěch „vynořujících se“ ekonomik závislý? A co teprve nejchudší země, jejichž ekonomiky jsou v daleko horším stavu a jejichž osud je spojen s výší zahraničních investic či s objemem rozvojové spolupráce?

Následující text je souhrnem analýz a článků z posledních týdnů, které se zaměřují na souvislosti mezi finanční krizí a rozvojovým světem. Soustředí se především na kanály, kterými se krize do rozvojových zemí šíří, a na hlavní rizika, která chudému světu hrozí.

Pomalejší růst

Vlastní finanční krize – krach investičních bank a propad akcií na světových burzách – se rozvojových zemí dotýká spíše okrajově. I když některým z nich (zejména rychle rostoucím ekonomikám, které byly částečně aktivní na finančních trzích) může způsobit škody, daleko větší nebezpečí představují následky, které finanční krize způsobí v reálné ekonomice.

Podle nejnovějších předpovědí Mezinárodního měnového fondu (viz tabulka) se růst vyspělých ekonomik v příštím roce propadne do červených čísel.

půjde hůř na odbyt. Vzhledem k tomu, že kupní síla v méně vyspělých zemích či v samotné Číně je podstatně nižší, nové zboží nebude kam prodávat a čínské podniky budou muset omezovat produkci.

Snížení čínské produkce se citelně dotkne většiny afrických zemí, které v uplynulých letech vykazovaly nebývalý růst (o 6–7% ročně). Tento růst byl způsoben právě zvýšenou poptávkou po surovinách ze strany rychle rostoucích ekonomik, zejména Číny. Jak ceny komodit klesají, snižují se i příjmy zemí závislých na jejich vývozu. Země, které si stačily vytvořit finanční rezervy (zejména země vyvážející ropu) a hospoda-

Přehled předpokládaného světového ekonomického růstu v procentech

	Růst v roce 2007	Předpověď ze 6. listopadu 2008	
		2008	2009
Svět	5,0	3,7	2,2
Eurozóna	2,6	1,2	-0,5
Spojené království	3,0	0,8	-1,3
USA	2,0	1,4	-0,7
Japonsko	2,1	0,5	-0,2
Čína	11,9	9,7	8,5
Indie	9,3	7,8	6,3
Brazílie	5,4	5,2	3,0
Rusko	8,1	6,8	3,5
Subsaharská Afrika	6,8	5,5	5,1
Objem světového obchodu	7,2	4,6	2,1

Zdroj: IMF, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/update/03/>

I když vztah mezi ekonomickým růstem v zemích OECD a růstem celosvětového HDP se za poslední léta snížil, tak značné zpomalení nezůstane bez následků. Čína, premiant v ekonomickém růstu, je závislá na exportech do vyspělých zemí. Ruku v ruce s poklesem ekonomického růstu v těchto zemích se sníží i kupní síla spotřebitelů a čínské zboží

řídí s vyrovnaným rozpočtem, mají o trochu lepší vyhlídky, že krizi zvládnou s menšími ztrátami. Ovšem země, které jsou závislé na dovozu ropy a potravin (většina afrických států), jsou na tom podstatně hůř. I v případě, že v uplynulém období těžily z růstu cen nerostných surovin, tento zisk většinou pohltily náklady právě na dovoz ropy či potravin, jejichž cena v

minulém roce prudce vzrostla. Rozpočty těchto zemí jsou již nyní chvíli vyčerpané a další krize pro ně představuje velmi vážnou hrozbu.

Vysychání zdrojů

Navíc velmi reálně hrozí, že se zpomalení ekonomiky negativně projeví v dalších oblastech, včetně vlastní rozvojové pomoci. Kanálky, kterými směřovaly peníze ze Severu na Jih (byť jich bylo málo), se budou zužovat a některé by mohly dočasně zcela vyschnout.

Méně investic

Pokles důvěry, který finanční krizi doprovází, se netýká pouze finančních trhů, ale i klasických investic. Chuť investorů riskovat a vložit peníze do podniků v zemích s méně stabilní ekonomikou bude výrazně nižší. Pokles zahraničních investic zasáhne nejen nejchudší země, ale i rychle rostoucí ekonomiky. Kvůli problémům s kapitálem už došlo ke zrušení několika náročných investic v Indii a Číně.

Pokud si budou chtít rozvojové země na investice půjčit, budou čelit vyšším úrokovým sazbám a tím i nebezpečí značného zadlužení. Navíc banky v rozvojových zemích budou více ohroženy zvýšenou soutěží o limitované fondy a nebudou moci půjčovat takové množství peněz jako v minulých letech.

Finanční krize vážně postihne i další cenný zdroj, který nebývá tak často zmiňován – remitence. Díky nim přitom v období 2002 – 2006 proudilo na Jih v průměru 167 miliard USD ročně

(téměř dvojnásobek ODA). V důsledku ekonomického zpomalení či recese (a očekávaného nárůstu nezaměstnanosti) se ve vyspělých zemích sníží počet lidí migrujících za prací, na jejichž příjmech jsou v chudých zemích závislé často celé rodiny.

Méně rozvoje

Řada zemí OECD DAC dnes čelí velkým rozpočtovým schodkům. Ze zkušeností z předchozích krizí, které v minulosti zasáhly vyspělé země, vyplývá, že jednou z prvních obětí rozpočtových škrťů bývají právě výdaje na rozvojovou pomoc. Po krizi na začátku 90. let klesly výdaje na rozvojovou spolupráci o 25 % a trvalo dalších deset let, než se podařilo dosáhnout původní hodnoty. Splnění *Rozvojových cílů tisíciletí* bylo ohroženo již před krizí. Pokud nyní dojde k dalšímu poklesu výdajů na rozvojovou pomoc (tento záměr zatím otevřeně přiznaly jen Spojené státy), může svět na splnění rozvojových cílů v roce 2015 zcela jistě zapomenout.

Kromě snížení výdajů na ODA může finanční krize výrazně oslabit prostředky investované na boj s klimatickými změnami. Náklady na investice do nových technologií a adaptačních opatření se pohybují na úrovni 1% světové HDP. Většina těchto peněz chybí právě v rozvojových zemích, které jsou klimatickými změnami postíženy nejvíce. Evropský průmysl se již předem bouří proti klimaticko-energetickému balíčku. Ten by měl zavést aukce s emisními povolenkami, které jednak omezí emise CO₂, jednak zajistí finanční zdroje, z nichž by část měla směřovat do rozvojových zemí.

Méně spolupráce

Podle předpovědí úseku pro globální a rozvojové strategie UNCTAD hrozí kromě poklesu mezinárodního obchodu (jak bylo popsáno) nový (nezdravý) protekcionismus.

Africké země (např. Keňa), které jsou závislé na dovozu potravin, již nyní pocítují opatření čínské vlády, která v říjnu uvalila vývozní daň na osiva a hnojiva. Jejich cena na africkém trhu začala v minulých týdnech opět růst. V kombinaci s poklesem ceny zemědělských produktů (např. tuna pšenice je dnes o 62 % levnější než v únoru 2008) se pro farmáře jedná o dvojnásobný postih. Ti reagují tím, že osívají menší plochu než loni. Krátkodobou radost spotřebitelů z nízkých cen může zanedlouho vystřídat nová potravinová krize. Nepůjde však již o problém vysokých cen, ale o skutečný nedostatek potravin, způsobený nižší produkcí. Rovněž nelze počítat s investicemi do zemědělského sektoru, které by snížily závislost rozvojových zemí na problematických dovozech potravin.

Krize dále prohloubí rozdíly mezi rozvojovými zeměmi. Velké, rychle rostoucí ekonomiky se ještě více vzdálí nejchudším zemím. Nejhuře budou postiženy země, které vyvážejí do USA a Evropské unie. Budou je následovat ty, které vyvážejí suroviny, jejichž cena podléhá výkyvům (výjimkou je například zlato či diamanty), závislé na remitencích, přímých zahraničních investicích, země zadlužené s vysokými schodky státního rozpočtu a samozřejmě státy závislé na rozvojové pomoci.

Reálně hrozí, že spolupráce, kterou se pomalu dařilo rozvíjet, se opět změní v závislost.

Ta omezí možnost chudých zemí určovat si vlastní priority a schopnost nastartovat nezávislý rozvoj založený na skutečných potřebách vlastních obyvatel. To může znamenat posílení podmíněnosti rozvoje a investic zaváděním politik, které prospívají především investorovi či dárci, snížení ohledů na životní prostředí či na sociální standardy.

Jak zmírnit krizi

Navrhovat řešení, když ještě neznáme skutečné důsledky současné krize, je obtížné. Nicméně již nyní je zřejmé, že se musí změnit dosavadní finanční architektura postavená na obrovské, nekontrolované expanzi finanční ekonomiky, která neměla takřka žádné propojení s reálnou ekonomikou.

Je zapotřebí, aby se změnily mechanismy, nástroje a způsob kontroly, které umožnily expanzi finančních trhů do nevídaných rozměrů. A to nejen proto, aby se zvýšila stabilita finančního systému, ale i proto, aby se omezily nezdravé spekulace, které nepředvídatelně zvyšují ceny potravin nebo dalších nezbytně důležitých surovin, což nejvíce doléhá na chudé země. Vyspělé státy by rovněž měly hledat způsoby, jak mobilizovat domácí zdroje v rozvojových zemích. Mezi prvními by se měly zaměřit na odliv kapitálu do daňových rájů, který chudé země ročně připraví o pětinasobek až osminásobek světové ODA.

Biliony proudící na záchranu krachujících bank prohloubily rozčarování a nedůvěru obyvatel chudých zemí vůči bohatému Severu. Donorské státy by rozhodně neměly rezignovat na objem pomoci, který přislíbily. V porovnání s částkami, které právě odepsaly, se jedná o nízkou sumu, která je však nyní potřeba dvojnásob.

foto Aurele Destrée

15. listopadu se ve Washingtonu sejdou představitelé skupiny zemí G20. O čtrnáct dní později začíná v katarském Dauhá *Následná mezinárodní konference o financování pro rozvoj* pod patronátem OSN. Finanční krize je pro mnoho zemí vážnou hrozbou. Zároveň však představuje příležitost k reformě dosavadního systému, který nebyl ke všem stejně vstřícný. Krize umožňuje posílit v debatě o globalizaci sociální, politickou, environmentální a kulturní dimenzi a vyvážit čistě ekonomický přístup, který, jak se zdá, je se svými recepty v koncích.

autor
Ondřej Kopečný

› Potravinová krize: EU přispěje miliardou eur

Každý stav, označovaný jako krize, bývá provázen množstvím vládních závazků. Otázkou zůstává, zda po závazcích následují konkrétní akce, které povedou ke změně.

V roce 1974 svět podobně jako dnes čelil krizi v souvislosti s růstem cen potravin. Embargo na ropu z arabských zemí zvýšilo produkční náklady a k tomu se sucha v některých oblastech stala příčinou velmi nízké úrody. Ceny zemědělských komodit se během dvou let ztrojnásobily. To vedlo ke zvýšení počtu lidí trpících podvýživou. Stejně jako dnes, i tehdy krize vrhla nové světlo na dlouhotrvající problém velké části lidstva: hlad.

Na mimořádné *Světové konferenci o výživě* (World Food Conference) v roce 1975 zástupci států deklarovali, že během deseti let by se měl problém hladu stát minulostí. O více než třicet let a o několik dalších světových konferencí později státy znovu přijímají stejné závazky, a to přesto, že dnes na světě trpí hladu 923 milionů lidí, tedy více než je všech obyvatel USA, Evropské unie a Japonska dohromady.

Kde se stala chyba? Znamená to, že navrhovaná řešení nebyla vykročením po správné cestě? Rozhodně ne, naopak je s podivem, že nyní se opět debatuje o dlouhodobých řešeních problému hladu, která už jsou dlouho známá. Klíčové odpovědi na problém hladovění lze nalézt v textu deklarace *Světové konference o výživě* z roku 1975, zásadní návrhy řešení jsou tedy staré už 33 let.

Text deklarace v první řadě zdůrazňuje nutnost více podporovat drobné rolníky, zejména ženy. To dnes neznamená pouze cestu ke zvýšení produkce potravin; zachování drobného zemědělství je také jediným realistickým řešením problému vylidňování venkova, tedy situace, kdy zvláště mladí lidé v produktivním věku masově odcházejí do měst s nadějí, že se tam lépe uживí. Protože demografická transformace v mnoha chudých zemích stále neskončila, tato masa lidí bude ještě narůstat. Tato obrovská skupina, nezaměstnaná a hladová, může být snadno manipulována, což ještě zhorší už tak nestabilní politickou situaci v některých zemích.

Za druhé text volá po stabilizaci světových trhů zejména cestou vytvoření potravinových zásob. K velkým výkyvům cen totiž dochází tehdy, když není zaručeno, že nabídka adekvátně odpoví na poptávku, například pokud je úroda zničena klimatickými vlivy. Pokud neexistují dostatečné zásoby, výkyvy cen budou v takové situaci ještě výraznější. S liberalizací zemědělských trhů se však od vytváření potravinových rezerv naneštěstí do velké míry upustilo. Zásoby obilí jsou tak dnes na nejnižší úrovni za posledních třicet let.

Pokud nebyly špatné samotné strategie, chyba se musela stát ve způsobu jejich uskutečňování. V chudých zemích se při plánování zemědělské politiky s drobnými rolníky, tedy právě s klíčovými aktéry, často prakticky nepočítá. V bohatých zemích, které figurují jako poskytovatelé pomoci, ne vždy za dobrými úmysly následuje prospěšné jednání. Často poté, co opadne pozornost veřejnosti, sníží i slibovaná politická a finanční podpora.

Krátce

Světový den výživy mobilizoval proti hladu ve světě

Ke Světovému dni výživy (16. říjen) Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) vyslala jasné výzvy: politicky a finančně podpořit rozvoj udržitelného zemědělství v nejchudších zemích světa a zdvojnásobit světovou produkci potravin. Generální ředitel FAO Jacques Diouf řekl, že svět ví, jak zlepšit situaci 923 milionů lidí trpících podvýživou. Ne vždy je však potřebná politická vůle: z 22 miliard dolarů, slíbených v tomto roce na řešení potravinové situace ve světě, bylo zatím poskytnuto pouze 10 %.

Pomoc směřovaná do zemědělství v rozvojových zemích od osmdesátých let prudce klesla. Snahy uzpůsobit obchod se zemědělskými komoditami tak, aby prospíval chudým zemím, bývají nezdárně obětovány ve jméno konkurenceschopnosti velkých společností v bohatých zemích.

I v den *Světové výživy*, tak jako kdykoli jindy, zemře na světě každých pět vteřin jedno dítě hladu. V příštích týdnech by měla Evropská unie rozhodnout o tom, zda jedna miliarda eur, která díky vysokým cenám nebyla vyplacena na zemědělské vývozní dotace, bude použita na pomoc farmářům v rozvojových zemích – na koupi osiva, hnojiv a pesticidů za účelem zvýšení produkce. Byl by to první krok správným směrem. Není ovšem jisté, že ho schválí jak všech 27 členských států v Radě EU, tak Evropský parlament...

Kolika dalších světových konferencí bude potřeba, aby byl vyřešen problém, jehož řešení už tak dlouho známe?

autorka
Aurele Destrée

Zapojení Českého fóra pro rozvojovou spolupráci – FoRS do českého předsednictví v Radě EU

Předsednictví v Radě EU

Předsednictví EU, přesněji předsednictví v Radě EU, je velkou šancí jak pro Českou republiku, tak i pro ostatní členské státy, ukázat Evropskou unii jako důvěryhodného partnera na mezinárodním poli. Pro každý členský stát je institut předsednictví zároveň také jeden z nejdůležitějších nástrojů pro reprezentaci a prosazování národních zájmů v rámci EU a pro ovlivňování chodu celého Společenství. Jednotlivé země mají totiž možnost v půlročním období realizovat vlastní priority a cíle, které si stanoví.

Předsednictví v Radě EU vykonávají jednotlivé členské státy střídavě po dobu šesti měsíců. Česká republika se této funkce ujme 1. ledna 2009. Převezme tuto roli po Francii a následně ji bude k 1. červenci 2009 předávat Švédsku.

Mezi hlavní úkoly každé předsednické země patří především organizačně zajistit a řídit všechna setkání Rady EU, přípravných výborů a pracovních skupin. Dále pak zastupovat Radu při jednáních s ostatními institucemi a složkami EU, jako jsou Evropská komise či Evropský parlament, reprezentovat Evropskou unii v mezinárodních organizacích a také vystupovat jako mluvčí EU ve vztazích ke třetím zemím.

Role platformy rozvojových nevládních neziskových organizací během předsednictví v Radě EU

Předsednictví je pro každou národní platformu rozvojových nevládních neziskových organizací významnou příležitostí ke zdůraznění práce nevládních aktérů v rozvoji, posouvá témata a agendu rozvojové spolupráce do popředí a přispívá k mobilizaci nevládního sektoru a k jeho většímu zapojení do evropské dimenze. Předsednictví má rovněž významnou roli pro posílení role platformy jako zástupce nevládního sektoru v rozvojové spolupráci vůči vládě a evropským politikám. Během předsednictví má platforma možnost demonstrovat přidanou hodnotu společné práce na evropské úrovni i díky úzkým vazbám a spolupráci s dalšími národními platformami, Evropskou konfederací nevládních organizací v rozvoji CONCORD a jejich společnému postupu v oblasti ovlivňování politik.

sladit i na úrovni platformy trojky v oblasti rozvojové spolupráce. Tabulka ukazuje priority francouzské platformy Coordination SUD, české FoRS a švédské Concord Sweden.

Hlavní témata Českého fóra pro rozvojovou spolupráci FoRS během předsednictví ČR v Radě EU

Za ústřední témata pro období českého předsednictví EU si členské organizace FoRS zvolily „**Efektivnost organizací občanské společnosti v rozvojové spolupráci**“ (CSO Development Effectiveness).

Klíčoví aktéři rozvojové spolupráce uznávají význam principů efektivnosti rozvojové pomoci, stanovených v *Pařížské deklaraci o*

	Francie (červenec – prosinec 2008)	Česká republika (leden – červen 2009)	Švédsko (červenec – prosinec 2009)
Priority	<ul style="list-style-type: none"> Role Evropy ve světě Vztahy mezi EU a Afrikou Koherence politik pro rozvoj Financování rozvoje 	<ul style="list-style-type: none"> Efektivnost organizací občanské společnosti v rozvojové spolupráci Dobré vládnutí Rozvojové vzdělávání Migrace a rozvoj, udržitelné technologie pro udržitelný rozvoj, potravinová bezpečnost a zemědělství 	<ul style="list-style-type: none"> Koherence politik pro rozvoj Efektivnost pomoci Klimatické změny a rozvoj

Předsednická „trojka“ a ústřední témata v oblasti rozvojové spolupráce

Od ledna 2007 jsou předsednické země sdruženy do takzvaných tří předsednictví, která během svého rok a půl trvajícího mandátu tvoří předsednický tým (tři země, které se po sobě střídají ve funkci předsednictví).

Spolupráce je nutná nejen na vládní úrovni, ale priority se musí

účinnosti pomoci z roku 2005. Tato deklarace ovšem nezohledňuje specifickou roli nevládních organizací v rozvoji, ale zaměřuje se především na zlepšení efektivnosti prostřednictvím donorských a vládních aktivit. Organizace občanské společnosti jsou ale neméně důležitými aktéry v rozvoji vzhledem ke specifickému a odlišnému charakteru svých rolí. Nejsou pouze realizátory rozvojových projektů, ale také zprostředkovateli oficiální roz-

Následující tabulka zobrazuje aktivity FoRS během předsednictví.

Datum	Akce
18. listopadu 2008	Úvodní seminář o efektivnosti organizací občanské společnosti v rozvojové spolupráci
Únor – březen 2009	Expertní semináře
9. -11. března 2009	Kulatý stůl o dobrém vládnutí pro rozvoj
26. – 29. května 2009	Mezinárodní konference o rozvojovém vzdělávání
23. - 25. června 2009	Mezinárodní konference o efektivnosti organizací občanské společnosti v rozvojové spolupráci

vojové pomoci, tvůrci politik, partnery a zčásti mají také roli donorů.

Za významný pokrok v této otázce lze považovat až deklaraci *Accra Agenda for Action* přijatou mezinárodním společenstvím 4. září 2008 na *Fóru na vysoké úrovni v Akkře*. Zde byly organizace občanské společnosti uznány za rovnocenné partnery v rozvoji a zahájily svůj vlastní proces sebereflexe a hodnocení efektivnosti svého působení v rozvojové spolupráci v rámci tzv. *Open Forum for CSO Development Effectiveness*, spojujícím organizace občanské společnosti ze všech kontinentů, tedy v globálním měřítku.

Příspěvek českých nevládních organizací do tohoto globálního procesu definice principů efektivnosti organizací občanské společnosti posílí jejich zapojení do budování globálního partnerství pro rozvoj, přispěje k hodnocení efektivnosti rozvojové spolupráce a k jejímu prosazování jako odpovědnosti sdílené s donory a vládami. Projekt je postaven na úzké spolupráci nejen organizací sdružených ve FoRS, ale také na spolupráci s jejich kolegy a protějšky na úrovni národní, evropské i v přijímajících zemích. Tento projekt využije jedinečné příležitosti českého předsednictví v Radě EU ke zvýšení informovanosti o významu rozvojové efektivnosti v českém kontextu a zohlednění české zkušenosti

v rozvojové spolupráci.

Dalšími prioritami FoRS během českého předsednictví jsou dobré vládnutí pro rozvoj, rozvojové vzdělávání, migrace a rozvoj, udržitelné technologie pro udržitelný rozvoj, potravinová bezpečnost a zemědělství.

autorka
Zuzana Sládková
Policy Officerka FoRS

Krátce

Platby za snižování emisí pro miliony chudých zemědělců?

28. října na setkání FAO experti diskutovali o tom, jak využít značných prostředků z tzv. Mechanismu čistého rozvoje ve prospěch milionů chudých rolníků. Nástroj umožňuje zemím Kjótského protokolu splnit své povinnosti v oblasti snižování emisí investováním do projektů se stejným cílem, ale v jiné zemi. Prostředky dosud nebyly do zemědělství zacíleny, přestože je toto odvětví významným znečišťovatelem. Pozitivní výsledky by mohl přinést zejména rozvoj bezorebného hospodaření. To je díky nízkým nárokům na hnojení a orbu vhodnou alternativou pro drobné zemědělce.

Proč je důležité, abychom splnili své závazky?

Na Valném shromáždění OSN, které se uskutečnilo na přelomu září a října 2008 v New Yorku, ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg ujišťoval přítomné účastníky, že Česká republika plně podporuje závazky Evropské unie na zintenzivnění rozvojové spolupráce EU, a že české předsednictví bude důležitým impulsem pro posílení rozvojové spolupráce ČR. Toto vyjádření ovšem zcela neodpovídá současnému stavu v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) České republiky, což dokládá *Studie o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky za rok 2007*, která byla 12. listopadu představena v parlamentu Fórem pro rozvojovou spolupráci (FoRS).

Cílem ČR jako nového členského státu EU je postupně navyšovat částku poskytovanou na ZRS na 0,17 % HND v roce 2010, respektive 0,33 % HND v roce 2015. V porovnání se starými členskými zeměmi EU, které se zavázaly do roku 2015 vynakládat na oficiální rozvojovou pomoc - ODA (Official Development Assistance) 0,7 % svého HND, je tento podíl dosti malý. Od roku 2001 se České republice její závazek dařilo plnit, tedy alespoň v tom smyslu, že částka vynaložená na ZRS kontinuálně rostla; v roce 2006 dosáhla hodnoty 3,637 mld. Kč, což činilo podíl ODA na českém HND 0,12 %. Tento trend byl přerušen v roce 2007, kdy došlo k poklesu objemu ODA, a to jak relativně

(podíl na HND činil 0,11 %), tak i absolutně (3,633 mld. Kč). Podíl ODA na HND však klesal v celé EU a proti roku 2006 se snížil z 0,41 % na 0,38 % v roce 2007.

Pokles výdajů na ODA je obzvláště alarmující, protože rok 2008 je vnímán jako pomyslný poločas naplňování rozvojových cílů tisíciletí, tzv. MDGs (od roku 2000 do roku 2015). Z tohoto důvodu nejen Evropská komise,

foto Aurele Destrée

ale i některé členské státy apelují na všechny státy Unie, aby neprodleně navýšily objem ODA a dostály tak svým závazkům. Na snižování objemu na rozvojovou spolupráci EU už upozorňují také představitelé afrických zemí. Na nedávných *Evropských rozvojových dnech*, které se konaly ve Štrasburku, zazněla z úst řady afrických hostů opodstatněná kritika a výzva jednotlivým členským zemím, aby splnily své sliby.

Významné události

Mezinárodní konference o financování rozvoje

Ve dnech 29. listopadu až 2. prosince 2008 se bude v katarském Dauhá pod záštitou OSN konat Mezinárodní konference o financování rozvoje. Ústředním bodem konference bude revize implementace Montereyského konsensu, potvrzení cílů a závazků, sdílení zkušeností a identifikování nových výzev a problémů v rozvoji.

Česká republika však vytváří dojem, jako by jí naplňování mezinárodních závazků v potírání globální chudoby bylo lhostejné. Každoročně jsou vládě spolu s *Plánem zahraniční rozvojové spolupráce ČR* na daný kalendářní rok také předkládány *Střednědobé výhledy rozpočtu na ZRS* na následující dva roky. I když tyto plány nejsou závazné, jsou důležité především pro dlouhodobější plánování a předvídatelnost

rozvojové spolupráce vůči zahraničním partnerům. Podle těchto střednědobých výhledů, které byly schváleny vládou v červnu 2008, nejenom, že ČR nedocílí navýšení ODA na 0,17 % HND v roce 2010, ale dokonce dojde ke snížení tohoto podílu na 0,09 %, což by znamenalo nejnižší úroveň pomoci od roku 2003.

Plán ODA ČR v letech 2008 - 2009 a výhled do roku 2011 (v mil.kč)

	2008	2009	2010	2011
Rozvojové projekty	800,0	860,0	880,0	900,0
Humanitární pomoc	75,0	85,0	90,0	95,0
Náklady na uprchlíky	230,0	230,0	230,0	230,0
Oddlužení	230,0	230,0	0,0	0,0
Vojenské mise	234,0	230,0	225,0	220,0
Civilní mise	200,0	210,0	230,0	260,0
Administrativní náklady	110,0	114,0	102,0	105,0
Dvoustranná ODA celkem	1930,0	2010,0	1809,0	1863,0
Příspěvky do EU*	1752,0	1712,0	1778,0	2361,0
Příspěvky ostatním mez. organizacím	282,0	360,0	248,0	311,0
Mnohostranná ODA celkem	2034,0	2072,0	2026,0	2672,0
ODA celkem	3964,0	4082,0	3835	4535
ODA/HND %	0,11%	0,11%	0,09%	0,10%

ZDROJ: MZV * od roku 2011 včetně příspěvků do EDF

Ministerstvo zahraničních věcí na tento velmi negativní trend reagovalo vytvořením alternativního plánu navyšování, který sice nepočítá se splněním našeho závazku do roku 2010, ale představuje cestu alespoň určitého růstu objemu ODA, konkrétně o 0,01 % HND ročně. Avšak ani tento kompromisní model navyšování, který představil náměstek ministra zahraničních věcí Jan Kohout na Valné hromadě FoRS již koncem května 2008, vláda do dnešních dnů nepřijala.

Na začátku prosince se v katarském Dauhá uskuteční konference o financování pro rozvoj. Jejím hlavním cílem bude zhod-

nocení dosaženého pokroku v plnění závazků přijatých v roce 2002 v Monterrey. Pod vedením Francie byla ve formě závěrů Rady připravena směrnice pro účast EU na konferenci v Dauhá. Kromě řady konkrétních doporučení a návrhů do budoucna směrnice obsahuje také bod, který zdůrazňuje potvrzení finan-

snížování objemu ODA, bude ČR postavena do velice obtížné situace. Od předsedající země se očekává, že nebude hrát pouze pasivní roli moderátora, ale že bude také sama přicházet s konkrétními návrhy řešení. Bude však velmi obtížné přesvědčit ostatní členské státy, aby dostály svým závazkům, pokud je sami plnit nebudeme.

autor
Petr Patočka

čních závazků EU na dosažení rozvojové pomoci v hodnotě 0,56% HND (0,17 % HND u nových členských zemí) do roku 2010 a 0,7 % HND (0,33 % HND u nových členských zemí) do roku 2015, včetně výzvy členským zemím a ostatním donorům k ustavení časových plánů pro navyšování ODA.

V první polovině roku 2009, kdy bude Česká republika předsedat Radě EU, proběhne pravidelné hodnocení postupu plnění monterreyských závazků. Toto hodnocení bude vyjimečně důležité, protože bude poslední před již zmiňovaným rokem 2010. Pokud se i v příštím roce ukáže, že v EU přetrvává trend

Vytvoření Newsletteru bylo podpořeno z prostředků státního rozpočtu poskytnutých z kapitoly Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

